

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת בחוקותי כ"ז אייר ה'תשע"ב | גליון 503

דברי הימים

חודש סיון

א' סיון א' תרנ"ו - החלו המים לחסור, לאחר מאה וחמישים יום שהתגברו על הארץ, בימי המבול. שנאמר, וַיַּחֲסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה הַמַּיִם וַיָּמָאֵת יוֹם", ופירש רש"י, התחילו לחסור, והוא אחד בסיון.

א' סיון ב' תמ"ח - "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי" (שמות י"ט). ואמרו חז"ל "בַּיּוֹם הַזֶּה" - בראש חודש שבאחד בסיון חנו במדבר סיני, והיו מוכנים לקבל את התורה. "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי", אמרו חז"ל, "בְּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁנִּתְּנָה תוֹרָה מְשׁוּלֶשֶׁת (תורה נביאים, כתובים) לְעַם מְשׁוּלֶשׁ (כהנים, לויים, ישראל) ע"י מְשׁוּלֶשׁ (משה שהוא השלישי באחיו) בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי (שנאמר, וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי (חודש סיון).

ב' בסיון ב' תמ"ח - אמר ה' למשה רבנו "פֶּה תֹאמַר לְבַיִת יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל". והשיב לו משה רבנו בשם זקני ישראל "וַיִּעֲנֶנּוּ כָל הָעָם וַיִּחַדּוּ וַיֹּאמְרוּ כָל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה" ב' בסיון נקרא יום המיוחס שבו נאמר לבני ישראל מפי הגבורה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמֹלַכֶת כְּהֹנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ".

י"ב הימים הראשונים של חודש סיון מיוחדים משאר ימי החודש, ויש בהם קדושה. אמרו חכמנו, שבארבעת הימים שבין ראש חודש לחג מתן תורה שחל בו' בסיון, כבר עסק משה רבנו בענין קבלת התורה עם אבותינו במדבר.

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינאו שליט"א

יגעת ומוצאת, תאמין!

סכום עתק תמורת יהלום, אך עשיר זה החל להתמקח על המחיר, ולא היה מוכן לשלם סכום כל כך גבוהה תמורת היהלום.

תמה המלך ושאל: "חברך, שעושרו פחות משלך, שילם מיד כנדרש. אתה שעשיר ממנו, מדוע הנך מתווכח ועומד על המקח?". ענה העשיר ואמר: "אמנם, שנינו עשירים, אך העשיר שנכנס לפני, קיבל את עושרו בירושה - עושרו בא לו בקלות ללא עמל ויגע. ואילו אני, בראשית חיי, עבדתי בעבודות דוחק. וכל אשר יש לי, בא לי כי עמלתי ויגעתי להשיגו, ולכן כל פרוטה יקרה לי מאוד ואיני יכול לתת מממוני בקלות.

זהו יסוד גדול בחיי האדם, דבר שהאדם עמל וטורח עליו, הוא מעריך ומכבד אותו ושומר עליו מכל משמר. אך דבר שבא בקלות ללא טירחה, אין לאדם ערך כלפיו, ופעמים שאף יכול לגרום נזק וחורבן לאדם, משום שיש פעמים שהטוב שבא בקלות נגמר או נאבד, אך האדם שהתרגל לחיות איתו מבלי שהעריך את הטוב שהיה לו, חסרון הדבר משפיע עליו לרעה. גדולי המוסר לימדונו שעל האדם להרגיל את בני ביתו לחיות בממוצע, אף אם יש לאדם שפע רוב טוב, כי אין אדם יודע מה ילד יום, הגלגל יכול להתהפך, ובני הבית לא ידעו להתמודד עם חסרון הדברים שאליהם הורגלו. ישלח ה' ברכה בעמלנו ויתקיים בנו הכתוב "וַהֲרִיקֵתִי לְכֶם בְּרִכָּה עַד בְּלֵי דִי".

נאמר בפרשה "אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ", ופירש רש"י, שתהיו עמלים בתורה. אמר שלמה המלך, החכם מכל אדם, "אִף הַכְּמִיתִי עֲמָלָה לִי", אמרו חז"ל, חכמה שלמדתי באף - היא שעמדה לי. הרי, רק הדבר המגיע לאדם בצער, יש לו ערך, ולא זולת זאת. ואחד מתנאי קניית התורה הוא העמל, שרק בצער ויגיעה אפשר להגיע לידי עומק טעמה. והיגיעה צריכה להיות ב"אף", באותו הכח ומיצוי הכוחות הפנימיים שיש לאדם בעת כעסו וחרונו אפו.

לכל אדם יש שאיפות בחייו, יש אדם הרוצה להשיג תורה ולהיות תלמיד חכם, יש מי שרוצה להשיג ממון ולהיות עשיר, ויש אדם הרוצה להשיג מעמד ולהיות בעל עמדה. כאשר האדם טורח ועמל כדי להשיג את מבוקשו, הוא מעריך את השגיו, ודואג לשמור עליהם. מה שאין כן כשבא דבר לאדם בקלות ללא שעמל להשיגו, הוא אינו מעריכו כראוי.

מובא בקדמונים מעשה במלך נהנתן בעל נכסים רבים, שאוצרותיו התרוששו ממותרת והנאות ברי חלוף. הגה המלך רעיון כיצד ימלא את אוצרותיו מבלי להעמיס על נתיני ארצו. קנה מספר יהלומים, וקרא אליו את עשירי המדינה. על כל יהלום שהיה ברשותו ביקש מהעשירים לשלם לו תמורתו עשרת מונים משווי האמיתי. העשיר הראשון שנכנס למלך ושמוע את בקשתו, שילם מיד כנדרש, מפאת כבוד המלך. אף שידע שאין היהלום שקיבל, שווה את המחיר שביקש המלך. לאחריו נכנס עשיר נוסף, ואף הוא התבקש לשלם למלך

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינאו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד | לפרטים נוספים: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע

ואת דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינאו שליט"א להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:48	20:12	18:56	ירושלים
20:46	20:15	19:12	ת"א אשדוד
20:46	20:16	19:04	חיפה
20:44	20:12	19:09	ב"ש

למה הרעיש שר הגיהנום את העולם!

יום חמישי, ערב שבת קודש, בעיר סאלי שבמרוקו. בביתו של ה"אור החיים" הקדוש – רבנו חיים בן עטר זיע"א, רבה היתה המלאכה, מידי שבוע ביום חמישי, נוהג היה רבי חיים לשחוט עגל לכבוד השבת, את חלקי הבשר היה מחלק בין תלמידיו ותלמידי חכמים עניים שבעיר.

אותו היום ביקר בביתו אחד מנכבדי העיר, הוא כבר סובב בכמה בתי מטבחיים שבעיר, אך גילה להוותו שכל השחיטה של שוחטי העיר נטרפה, ולא ניתן להשיג בשר לשבת הקרובה. גונב לאוזנו שבביתו של ה"אור החיים", מתבצעת חלוקה של בשר משחיטתו של הרב, והוא מיהר ושם פעמיו אל בית משפחת בן עטר, בטוח היה כי רבי חיים לא ישיב את פניו ריקם, מוכן הוא אף לשלם ממוון רב עבור כך. לאכזבתו הרבה דחה אותו רבי חיים באומרו, שכל הבשר מיועד לתלמידי החכמים שבעיר. תוך כדי הדין ודברים, החלו להכנס תלמידי החכמים אל הבית ליטול את חלקם. כאשר ראה העשיר את אחד מתלמידי החכמים שחזונו היתה כשל הלך עני, קרא בזילזול: "תלמיד חכם הוא זה? הן נראה הוא עלוב כשוליית הסנדלר". שתק רבי חיים, העביר על כבודו של אותו ת"ח, כיון שהעדיף לא לעורר ריב ומדון עם העשיר.

באותו הלילה התבשר רבי חיים בחלומו, שנענש הוא בעונש של גלות, בעבור ששמע בזיון כבוד תלמיד חכם, ולא מחה על כבודו. קיבל עליו הצדיק את הדין באהבה, ועוד טרם האיר השחר, כבר נעור רבי חיים, לבש בגדי עני ויצא לדרך, לגלות. שנה שלימה של צער עברה על ה"אור החיים" הקדוש, כשהוא מקפיד לא לישון במקום אחד יותר משתי לילות. באחד מימי השישי מהלך היה רבי חיים בין עצי היער, בדרכו אל עיר שיוכל לשבות בה את השבת. ערב שבת פרשת בחוקותי היה אותו היום, ורבי חיים נשען עיף ויגע, על אחד העצים הנקרה בדרכו, ורעיונותיו החלו לרחף בעולמות נשגבים, כשהוא מתעמק בפסוק הראשון של הפרשה "אם בחוקתי תלכו..." וכך החלו לעלות במחשבתו ארבעה עשר פירושים על פסוק זה. רוח חדשה נמסכה ברבי חיים ובכוחות חדשים המשיך לצעוד לכיוון העיר, תוך כדי הליכתו גאו רעיונותיו וארבעה עשר חידושים ופירושים נוספים עלו במחשבתו לפרש את הפסוק "אם בחוקתי תלכו". בעברו כבדת דרך נוספת, אפפה אותו רוח ה', וארבעה עשר פירושים נפלאים נתחדשו לו במחשבתו על הפסוק.

תוך כדי הילוכו הגיע אל העיר ופנה הישר לבית הכנסת, שמש בית הכנסת שראה את האורח הלבוש בבגדים עלובים ובלויים, חשבו למקבץ נדבות, רחמיו גאו והוא הזמינו אליו להיות אורחו בשבת, כשהוא לא מעלה בדעתו כי מומין הוא לביתו אחד מקדושי עליון. לאחר סעודת השבת נקבצו כל בני העיר לבית הכנסת לשמוע את שיעורו של רב המקום, אף ה"אור החיים" השתתף במעמד, כשהוא יושב במקומם

של מקבצי הנדבות. הרב, שהיה איש אלוקים, הניח את ידו על ראשו ופניו להטו באש של קדושה. הנוכחים ישבו וציפו בדממה לשמוע את דברי תורתו, דברי אלוקים חיים. לאחר שעה קלה של ציפיה דרוכה, פתח הרב ופיו הפיק מרגליות, חידושי תורה על הפסוק "אם בחוקתי תלכו". ארבעה עשר פרושים אמר על הפסוק, וכשסיים פנה לכל הציבור והכריז: "את כל הפרושים הללו שמעתי במתיבתא דרקינא בשם רבנו ה"אור החיים" הקדוש!". ה"אור החיים" שישב בקצה השלחן פלט ואמר: "כן אמר חיים בן עטר!". מהומה גדולה פשטה בקהל על עזותו של האורח. והרב נזף בו על כך. למחרת בבוקר, שוב התקבצו בני העיר בבית הכנסת לשמוע את דברי תורתו. השמש שחש שלא בנוח מהתנהגותו של אורחו, הפציר בו שינהג הפעם בדרך ארץ. רב העיר ישב במושב שקוע בדבקות ופניו מאירות כפני מלאך. לאחר זמן מה, פתח ואמר עוד ארבעה-עשר פרושים על הפסוק "אם בחוקתי תלכו", וכשסיים אמר: "את כל זה שמעתי עכשיו במתיבתא דרקינא בשם ה"אור החיים" הקדוש". ה"אור החיים" שוב פלט ואמר: "כן אמר חיים בן עטר!". סערה של ממש התחוללה בבית הכנסת, הנוכחים לא יכלו להשלים עם דבריו החצופים הפוגע בכבוד ה"אור החיים" הקדוש, ורצו להענישו בכל חומר הדין. השמש, שראה כי כלתה אל אורחו הרעה, ביקש בתחנונים שירפו ממנו, באמרו: "אנא, רחמו עליו כי עני ואביון הוא, וכנראה גם חסר דעה". לבסוף הצליח לחלצו והבהילו לביתו.

בסעודה השלישית שוב נאספו בני הקהילה לשמוע את דברי רבם, השמש חשש מאד מהשתתפותו של האורח בשיעור, אך לא יכול היה למנוע ממנו להגיע. הרב החל בהתלהבות של קדושה למנות עוד ארבעה-עשר פרושים על אותו פסוק. ואף החל כבפעמים הקודמות, אמר: "דברי התורה אלו שמעתי במתיבתא דרקינא בשם ה"אור החיים" הקדוש". שוב נשמע קולו של האורח: "כן אמר חיים בן עטר!". כעת לא יכול עוד הרב להבליג על ביזוי כבוד התורה, וציווה לכלוא את הקבצן.

השבת יצאה, בני העיר הבדילו על הנר ופנו איש לביתו, ולפתע ללא התרעה מוקדמת קמה סערה בעולם, רוחות וברקים, רעשים וקול גדול, ונראה היה שהעולם עומד לחזור לתווה ובוהו. הרב שלא ידע על מה ולמה באה הרעה הזו, עשה שאלת חלום, בו גילו לו משמים כי כל זמן שה"אור החיים" הקדוש, נתון אצלו במאסר ואינו יכול להבדיל על הכוס, אין שר של גיהנום רשאי לשוב למלאכתו ממנה שובת הוא בשבת קודש, ועל כן הופך הוא את העולם בזעמו. נחרד הרב בהבינו מיהו ההלך הקבצן שאסר בבית האסורים, הוא מיהר אל החדר בו נכלא ה"אור החיים" ונפל לפניו בבקשת מחילה על הצער שהיה מנת חלקו. בכבוד גדול ובראת קודש הביטו בני העיר על ה"אור החיים" הקדוש כשהם מלויים אותו אל מחוץ לתחומי העיר. מיד לאחר אותה השבת שב רבי חיים לביתו, בהבינו כי תקופת גלותו באה אל קיצה.

רוח... עשה דברו

ארבעה מדרגות שונות נאמרו בתורה בהלכות ערכין "איש כי יפלא נדר בערך נפשות לה', ויהי ערך הזכר מין עשירים שנה... ואם מין חמש שנים... ואם מין חדש... ואם מין ששים שנה" (כ"ז ב-ה). אומר ה"בן איש חי" בספרו "אדרת אליהו", האדם מורכב מארבע יסודות, אש, רוח, מים ועפר. כנגדם חילקה התורה את ערך האדם לארבעה מדרגות, להדגיש שעל האדם מוטלת חובה קדושה לנצל את הכוחות הללו לטוב ולא חלילה למוטב. הבריאה כולה מורכבת ומושתת על ארבע יסודות אלו.

יסוד הרוח ממלא את האויר והנפח שבבריאה. הרוח אצורה באוצרותיו של הבורא, כנאמר בתהלים "מוצא רוח מאוצרותיו" ממתנה היא לבצע את שליחות הבורא "רוח סערה עשה דברו". כמו שראינו אצל יונה הנביא כשברח מלמלא את שליחות ה' "וה' הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער גדול בים". מסופר על אשה ענייה אלמנה שהיתה גרה בעיר יפו. בכל בוקר היתה קונה מעט חיטים להכנת הלחם לאותו היום. באחד הימים עת סיימה לאפות את הלחמים, דפקו על ביתה מספר עניים, הגישה להם פת לחם לכל אחד מהם כפי צרכו, עד שנגמר הלחם בביתה והוצרכה ללכת לטחון חיטים חדשות. בשובה הביתה עם שק הקמח שבידה, נשבה לפתע רוח סערה חזקה ונשאה עימה את שק הקמח שהיה בידה. באה האלמנה בוכיה לפני הרב, כשהיא מספרת את

קורות היום, וכעת לאחר מעשה הצדקה שעשתה הבוקר, העיפה הרוח את שק הקמח שנקנה במעותיה האחרונות. תוך שהיא משיחה את צערה, נכנסו לבית המדרש מספר יהודים נרגשים ובידם כד מלא בדינרי זהב. חור נפער באונייתם והם נדרו שאם ינצלו, הם יתנו את הכד שבידם לצדקה. ומעשה הצלתם היה מופלא, רוח סערה שנשבה בים הובילה עימה שק קמח שסתם את החור שנפער באונייתם. והצביעו על השק שהיה בידם, מיד זיהתה האשה כי זהו השק שלה. התפעל הרב והורה לניצולים לתת את כד הדינרים לאשה ששק הקמח שלה הציל את אונייתם, וכך היתה הרוח שליחה להביא לרווחתה של האלמנה ולהצלתם של אנשי האניה.

משב הרוח הוא תופעה אקלימית הנוצרת מהפרשי טמפרטורה שבין גושי האויר השונים. מפגש בין שני גושי אויר המנוגדים בצורה קיצונית: אויר קר מאד ולח - מחד, ואויר חם ויבש - מצד שני, גורם להתפתחות סערות חזקות. האויר החם שמטבעו קל יותר מהאויר הקר, עולה למעלה בתנועה סיבובית, ככל שעליית האויר החם תהיה מהירה יותר, כך רוח הסערה תסתובב בעוצמה רבה ויכולה להגיע אף למעלה ממאה קמ"ש. כאשר רוח הסערה מתחוללת מעל הים היא גורמת לגלי הים לסעור ולעלות לגבהים עצומים, כמו שנאמר בשירת הים, "בְּרוּחַ אַפְיָךְ נִבְּרָמוּ מַיִם". מהאנרגיה האצורה ברוח מפיקים תועלת להפעלת טורבינות המייצרות חשמל, טחנות קמח, ואף השטת אוניות מפרשים.

יאקאב 08.852.0.852

הוכח לחכם ויאהבך

פרשת בחוקתי נקראת "פרשת התוכחה הקטנה", שהיא כעין פרשת התוכחה המפורשת בפרשת כי תבוא. מסופר על בעל התניא זיע"א, שהיה גם בעל הקורא בבית-מדרשו. שנה אחת לא היה בביתו בשבת בה קראו את פרשת התוכחה, שמע בנו שהיה אז לפני בר מצווה, את קריאת התורה מפי אחר. שמיעת הקללות בפרשת התוכחה גרמה לנער צער רב ועוגמת נפש. כששאלו אותו, הרי בכל שנה קוראים פרשה זו ומה נשתנה השנה? השיב: "כשאבא קורא, הן לא נשמעות קללות".

תוכחה וביקורת הנאמרת מתוך כוונה טובה, ברכות ובשילוב של דברי אהבה, פועלת את פעולתה עשרת מונים מתוכחה הנאמרת מתוך כעס וכאב או חיליה זילזול. אומר השל"ה הקדוש על דברי שלמה המלך ע"ה במשלי, "אל תוכח לץ פן ישנאך, הוכח לחכם ויאהבך". כשרוצה האדם להוכיח את חברו, אל יבוא אליו ויאמר לו: "אתה לץ", כי בכך גורם הוא לחברו לשנוא אותו. אם ברצון האדם שחברו יקבל את דבריו יאמר לו: "הנך חכם", ובכך, ההערכה שהאדם ביטא כלפי חברו, והמחמאה שקיבל החבר, גורמת לחבר שיהיה ליבו פתוח לשמוע ולהקשיב גם לדברי ביקורת שיופנו כלפיו.

אף בחיי נישואין הדבר כן, דברי ביקורת ותוכחה הנאמרים באופן פוגע וללא מחשבה, יכולים לגרום לנזק ולפער בקשר של בני הזוג. לכן, כשירצה אחד מבני הזוג לומר ולהעיר לשני, ושדבריו אכן יעשו את פעולתם ולא יגרם נזק מהם, חייב הוא להקדיש זמן ומחשבה, איך לומר את הדברים ברכות ובנעימות, עם מילות הערכה ואהבה. אחרת, בן הזוג המקבל את ההערה והביקורת ינסה לעמדת התגוננות, הוא ינסה להצטדק ואף להעביר בעצמו ביקורת על המבקר עצמו, וליבו יאטם מלשמוע את עיקרי הדברים, כך שתועלת, ודאי לא תגיע מכך. פעמים רבות רוצים בני זוג נשואים, לשנות האחד את השני בדברים המפריעים להם, כמו התנהגות מסויימת שאינה נושאת חן. כתוצאה מכך נשמעות אמירות של ביקורת והערות. מה טבעי הדבר, שכשמפריע לאדם משהו בבן זוגו, יהיה קשה לו להחמיא לו ולהעריכו, והוא מעיר ומבקר את התנהגותו במטרה לשנותו ולהתאימו לרצונו. אלא שהסיכוי לשנות אדם - הוא קלוש, במיוחד שהשינוי הנדרש מועבר באמצעות דברי ביקורת ותוכחה. וכך נוצר מעגל קסמים שבו הזוג המבקר - מתאכזב, הערכתו לבן זוגו הולכת ומתפוגגת, והביקורת שישמיע כלפיו יהיו דוקרים כחיצים, וכאמור יגרמו לנזק בהרמוניה המשפחתית הרצויה. לכן חשוב לבני הזוג להקדיש זמן ומחשבה איך להעביר לבן הזוג דברי תוכחה וביקורת בנועם ובחן באופן שיפעלו את פעולתם בבחינת "הוכח לחכם ויאהבך".

מדה טובה מרובה

דרשו חז"ל על הפסוק בתהלים, "השבתִי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתיך", חישבתי ברכות וחישבתי קללות. חישבתי ברכות מאלף ועד תיו, חישבתי קללות מן וא"ו ועד ה"א. מביא רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו "כסף נבחר" בשם רבו, הלא ידוע שמדה טובה מרובה ממדת פורענות, ואם כן מדוע בפרשת בחוקתי אנו מוצאים שהאריכה התורה בפרוט הקללות שהם פורענות, וקיצרה בברכות, הלא היה צריך להיות להיפך, כיון שמרובה מידה טובה ממידת פורענות. אלא, זו היתה כוונת דוד המלך ע"ה שאמר "השבתִי דְרָכֵי, כלומר, חשבתי ודקדקתי בכך שבאמת הברכות מרובות על הקללות, שהברכות תחילתן באות 'א' שנאמר "אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ" ומסתיימות באות 'ת' שנאמר "וְאֹלֶךְ אֶתְכֶם קֹמְמִיִת". לומר לך, שכל הברכות כולן גלומות ורמוזות באותיות האלף בית, והתורה לא פרטה אותן, כדי שלא יפוג כוחם בריבוי הדברים, ויתקיימו בפועל. אבל הקללות, אע"פ שנראה שהן מפורטות בתורה, אינם אלא רק מהאות 'ו' שנאמר "וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי" ועד האות 'ה' שנאמר "לְהִיֹּת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה'". ופירטה התורה את הקללות באריכות רוב דברים והתראות כדי שלא יחולו בפועל, ותפוג חמת הקדוש ברוך הוא באמצעות הדיבור.

"וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחַמַּת קָרִי וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם" (כ"ו, כ"ה)

כתוב בזהר הקדוש, שכאשר אדם מפחד ורועד בליבו מעצם קריאת התוכחה והבנת העונש שיבוא בעקבות העברות, יוצא הוא בכך ידי חובת העונש בפועל. מעשה מופלא מסופר על האר"י הקדוש, שהגיע לפניו אדם שהתוודה במר נפשו על עוונותיו הרבים, וחפץ למצוא דרך תיקון לחטאיו. אמר לו האר"י הקדוש, שכדי לכפר על חטאיו מיתתו תהיה כפרתו. הסכים האיש בנפש חפצה. הודיעו האר"י שמיתתו בשריפה האמורה בתורה, על ידי בליעת עופרת רותחת השורפת את הקרביים. קרא אליו האר"י מניין מתלמידיו והחל לומר עם החוטא את היודי בדמעות רותחות. ולאחר מכן חיים על כף את העופרת עד שהפכה לנוזל רותח. כעת ציוה האר"י על החוטא שיעצום את עיניו ויפתח פיו, ובאותו הרגע הכניס אל תוך פיו מלא הכף... דבש מתוק. אמר לו האר"י שברגע שקיבל עליו את הדין באהבה, והיה נכון לקבל את העונש אשר יושת עליו, כבר סר עונו.

"וְאִם הִמָּר יִמְיָרְנוּ וְהָיָה הוּא" (כ"ו, ל"ג)

הצדיק רבי זושא מאניפולי זצוק"ל היה אומר: "בעולם העליון לא יענישו את זושא על שלא היה כמו המגיד ממזריטש זצ"ל, אלא יבואו אליו בתביעה מדוע לא היה כמו שזושא יכול להיות". ועניין זה רמזו בפסוק "וְאִם הִמָּר יִמְיָרְנוּ" - כאשר אדם ימיר ויחליף את מעשיו הרעים וישוב בתשובה שלימה. אל יחשוב שתביעה עליו היא להגיע למעלות רמות ונשגבות של אחרים הסובבים אותו, אלא "וְהָיָה הוּא" - צריך הוא להיות כמו ש"הוא" מסוגל ויכול להיות. בדרגה המתאימה לו.

"אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאִת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ" (כ"ו, א)

מובא באבות דרבי נתן, רבי שמעון אומר, שלושה כתררים הם, ואלו הן, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן. כתר כהונה כיצד, אפילו נותן כסף וזהב שבעולם אין נותנין לו כתר כהונה... כתר מלכות אפילו נותן כל כסף וזהב שבעולם אין נותנין לו כתר מלכות... אבל כתר תורה אינו כן. עמלה של תורה, כל הרוצה ליטול יבוא ויטול, שנאמר הוי כל צמא לכו למים (ישעיה נ"ה א). מסופר על איש ישר ותם ושמו שמואל הזוני שהיה גר בפרס, ירא אלוקים היה, אך חוץ מאותיות הא' ב' לא ידע דבר, כשהיה עומד להתפלל היה פונה אל אלוקיו ומתחנן "רבונו של עולם הן בוחן כליות ולב אתה, לא ידעתי להתפלל, קח את האותיות וצרפן לתפילה. והי היום ושמואל יצא לשוקת שלפני הבאר כדי להרוות את צמאונו, והנה שם ליבו כי שכח את הספל שבו הוא שותה. נזכר שמואל בדברי הרב שאמר שניתן להתפלל ולבקש מה' על כל דבר, בתמימותו חשב כי גם על הבקשות האישיות יש נוסח קבוע, עשה כמנהגו נשא את עיניו למרום והחל אומר את האותיות הקדושות, ומוסיף בסיומן את בקשתו לבורא העולם שיצרפן לתפילה מתוקנת. מיד נענתה תפילתו והופיע לפניו איש הדור האוחז בכד זהב. אמר לו האיש כי שמע ה' את תפילתו ושלח לו כלי לשתות. מילא שמואל את הכד במים אמר את האותיות כמנהגו לברך והרווה את צמאונו. אמר לו האיש "אני אליהו הנביא, אמור לי מה תבקש חכמה, עושר או אריכות ימים". ביקש האיש, כי יאיר ה' את עיניו בתורה. אמר לו אליהו הנביא: "אין נותנים זאת מן השמים, על כך חייב האדם לעמול, אך אם תרצה - אלמד אותך". הסכים שמואל ולמד מפי אליהו הנביא. לא ארכו הימים והיה לתלמיד חכם עצום ומונה רבה של העיר מוצול שבפרס.

פירות ערלה

בפרשת קדושים נצטוונו על איסור אכילת פירות ערלה, מפירות ארץ ישראל, שנאמר **"וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פרו שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל"**. ופירשו חז"ל, שצריך למנות שלוש שנים מעת נטיעת האילן, שכל הנוטע, בין נוטע ענף בין זרע גרעין, כל הפירות שיהיו בעץ בתוך שלוש שנים הרי הם אסורים באכילה ובהנאה לעולם. ומצוה לכלותם, לבל יכשלו בם בני אדם, או לכל הפחות לסמנם. נידון מעניין בעניין סימון מטע של עצי ערלה, מובא בגמרא במסכת בבא קמא, סוגיית הגמרא עוסקת באדם שיש ברשותו מטע עצים, שניטעו לפני פחות מארבע שנים, האם צריך לסמן את המטע בסימון מיוחד כדי שהעוברים ושבים לא יכשלו באכילת פירות ערלה. רבי שמעון בן גמליאל אומר, שחוץ מאשר בשנת השמיטה שאז המטע הפקר ועוברי אורח יכולים לקטוף מהפירות ולהכשל באיסור. בשאר השנים אין צורך לסמן את המטע, היות ואין לאף אחד היתר לגזול מבעל המטע ולאכול מפירותיו. ומי שעובר וגוזל, אין חיוב לבעל המטע לדאוג להפרישו שלא יעבור גם על מצוות "עורלה". מכל מקום, להלכה, חייבו חכמים לסמן את המטע באופן ברור שלא יכשלו בנ"א באיסור אכילת פירות ערלה.

כמה טעמים נאמרו במצוה זו, הרמב"ם מבאר שמצוה זו ניתנה להרחיקנו מעבודה זרה. הרמב"ן אומר, **"וטעם המצוה הזאת לכבד את ה' מראשית כל תבואתנו מפרי העץ ותבואת הכרם. ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שנה אחת הלולים לה"**. ה"אבן עזרא" מתייחס לאיסור אכילת ערלה, כהיזק לנפש האדם כשאר מאכלות אסורים, וכתב **"וידוע כי הפרי הבא עד שלוש שנים אין בו תועלת ומוזיק, כאשר יזיק לגוף כל דג שאין לו סנפיר וקשקשת... והמשכיל יבין"**.

ישנם עצי פרי שמטבעם אינם מניבים פרי, אלא רק לאחר תום 4-5 שנים ומעלה מנטיעת האילן, האם מותר לקנות מפירות אלו, אף שלא ידוע לנו מקור הפירות? בעבר, היה ניתן להסתמך על הידיעה כי עצי פרי מסויימים כדוגמת הזית, גפן, אפרסקים ועוד, אינם מניבים פרי בשנים הראשונות, וניתן היה לקנות מפירות אלו ללא חשש. אולם, בימינו, עם השתכללות האגרונומיה ופיתוח האמצעים להבשלה מהירה של פירות האילן, קיימת אפשרות של הנבת פירות מוקדמת, אף לעצים שמטבעם אינם מניבים פירות בשנים הראשונות, ולכן דרושה זהירות מיוחדת לבדוק את מקור הפירות, ולוודא שאכן אינם אסורים באיסור ערלה.

עולם הנצח והשכר

"בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד" (אבות ו' י')

הגאון רבי יחזקאל מאיר זצ"ל מבגדד היה אומר על הפסוק **"ואיש את קדשיו לו יהיו"** (במדבר ה', י'), כל מה שאדם מקדיש לתורה ולצדקה, **"לו יהיו"** - הם ורק הם, יהיו עבורו שכר בעולם האמת.

מעשה בעשיר שהיה קמץ גדול, ליבו היה סגור וידו הייתה קפוצה, לא יכול היה לתת ולו פרוטה אחת לעניים. באחד הימים, כשהגישו לו את סעודתו הדשנה, מעד אחד המשרתים עם המגש שבידו, ומנת הבשר המהבילה נפלה ונתלכלכה בעפר. באותה העת המתין עני על מפתח הבית, ריח המאכלים הגביר את רעבונו ועיניו היו לטושות למאכלים שהוגשו לשלחן, כאשר הבחין העשיר הקמץ בעני, ציווה למשרתיו לכבדו בנתח הבשר שהתלכלך בעפר. וחש גאוה בליבו על נדבנותו הרבה.

אותו הלילה חלם העשיר שהוא נמצא בבוסתן נאה ורחב ידיים, ששולחנות ערוכים בו בטוב טעם. משרתים חולפים וידיהם עמוסות במגשים מלאים במאכלים. התיישב העשיר ליד אחד השלחנות והורה למשרת להגיש לפניו סעודה כהלכה, ומוכן הוא לשלם בעבורה. כעבור רגע הופיע מלצר ובידו מגש גדול ו...ריק! רק צלחת אחת קטנה הונחה במרכזו ועליה נתח בשר מלוכלך בעפר... החויר העשיר ופנה אל המשרת: **"הן הזמנתי סעודה כיד המלך, ומוכן אני לשלם בעבורה, מה זאת הגשת לי?"**. ענה לו המשרת: **"כאן הוא עולם השכר, ניתן לשלם בו רק באמצעות המצוות שנעשו בחיים, מה שנתת שם לאחרים, הנך מקבל כאן לעצמך!"**.

רבי משה חיים לוצאטו - הרמח"ל - כ"ו באייר תק"ז

את טוהר נפשו. כדי להרגיע את הרעש נגדו עקר הרמח"ל לעיר אמסטרדם, שם עזר לו השי"ת וישב במנוחה שמונה שנים. באותה תקופה פנו מתנגדיו אל רבו של הרמח"ל, רבי ישעיה באסן, שימסור להם את כתבי תלמידו המנוחים אצלו. כתב לו רבו מכתב שאלה, האם למסור את הכתבים. והרמח"ל השיבו כי כבוד רבו אינו צריך לעצתו, אך אם הסער הגדול הוא בעקבות כתביו, מוטב כי ישרפם לנגד עיניו. אך עוד הוסיף הרמח"ל אזהרה **"קעל גמלות קעל ישלם תקמה"** למי שגורם לזה ולבו לא טהור במחלוקת לשם שמים. הגאון רבי ישעיה באסן, לא שם ליבו לאזהרה ומסר את התיבה למתנגדי הרמח"ל שהביאו את הכתבים לרב יעקב כהן שהיה מגדולי מתנגדיו, והוא הביאם לקבורה והאבידם מן העולם. החיד"א מביא, שבאותו החודש שנקברו הכתבים, נפטרו הרב יעקב כהן ז"ל, רבי ישעיה באסן וצוק"ל והשליח שהביא את התיבה. פחד גדול נפל על מתנגדי הרמח"ל וכבודו עלה בכל העולם. ידוע בשם הגר"א מוילנא, שאמר, שאילו היה יכול, היה הולך להרמח"ל לברגל כדי לקבל ממנו חכמה ומוסר. ספרו הנודע **"מסילת ישרים"** הינו ספר יסוד ואבן דרך בתורת המוסר, וספריו שנותרו לפליטה חושפים אך טפח מרום קומתו הרוחנית. בסוף ימיו עלה לארץ ישראל שם השתקע בעיר עכו. **בכ"ו באייר ה' תק"ו** (1746) נשבה ארון האלוקים, יחד עם אשתו ובנו שנפטרו במגפה, ונטמן בעיר טבריה. זיע"א

לאורם נלך

בשנת תס"ז (1707) הפציע אור גדול בעולם עם רדת נשמתו של הרב הגדול רבי משה חיים לוצאטו זצוק"ל, לאביו רבי יעקב חי, בעיר פדובא שבאיטליה. במשך ילדותו למד רבי משה חיים אצל הגאון רבי ישעיה באסן זיע"א מחבר ספר שו"ת לחמי תודה ועוד. כשהיה רבי משה חיים עוד צעיר לימים גבר מאד בחכמתו, ורבו אהבו מאד כי ראה בו נפלאות. סגולות מיוחדות ניכרו בו משחר ילדותו, אהבת התורה הבוערת בקרבו ושקידתו, מידותיו הנעלות וסגולות נפשו כל אלה היוו עבורו בסיס איתן בעבודת ה'. בגיל כ' החלה לפעם בו רוח ה', והתגלה לו יום יום מגיד שלוח מן השמים לגלות לו סודות וחיידושים בתורת הנסתר, דברים נפלאים אשר לא נודעו קודם לכן. על כך כתב הרמח"ל בעצמו, **"אמת הדבר כי משנת תפ"ז** (כשהיה בן כ' שנים) **חנני אלוקים לשלוח לי אחד קדוש מן השמים ירד והגיד יגיד לי יום יום סודות גדולים"**. אחר שזכה הרמח"ל להתגלות מגיד, הוסיף וזכה לגילוי אליהו הנביא ובהמשך אף נתגלו לו נשמות צדיקים מהדורות הראשונים.

תקופה קשה התרגשה על הרמח"ל, עקב מחלוקת נוראות שקמו נגדו בעיר פאדובה, לא הכל הכירו היטב את רום דרגתו ושגב הנהגותיו, ולא הבינו את עומק דברי תורתו שהיו בכתובים. רבו שהיה מגדולי הדור, גונן עליו בכל עוז, כיון שהכיר